

Comprensió lectora: l'assignatura pendent

RESUM EXECUTIU

Amb la col·laboració de:

Anna Llauradó, Héctor Ruiz,
Francesc Martín, Mònica Baró, Rosa Gil,
Maria Gajas, Gemma Pasqual
i Marta López

La Fundació Bofill proposa un pla de 27 milions anuals per situar Catalunya per sobre de la mitjana europea en comprensió lectora

- Els darrers 20 anys, els resultats en comprensió lectora a Catalunya han estat **per sota la mitjana de la UE i l'OCDE** en gairebé totes les edicions de PISA i PIRLS (més de 15 punts per sota la mitjana europea a PIRLS, **equivalents a mig curs escolar menys**).
- Catalunya destaca per tenir **molts alumnes amb resultats baixos** (un 30%, enfront de la mitjana europea del 23%) i **pocs amb resultats alts** (només un 27%, enfront de la mitjana UE del 40%).
- Un infant amb baixa comprensió lectora veu limitat tot el seu aprenentatge escolar, tindrà **més risc d'abandonar els estudis i menys oportunitats** culturals, laborals i de participació ciutadana al llarg de la vida.
- La baixa comprensió lectora no és cap sorpresa ni cap novetat: Catalunya arrossega **dèficits estructurals, agreujats els darrers anys per l'augment d'alumnat en situació de vulnerabilitat** a les aules i d'alumnat immigrant i per la **falta d'inversió en polítiques per atendre la complexitat**.
- Els baixos resultats històrics de Catalunya en comprensió lectora tenen 4 dèficits: uns **currículums desalineats** amb els estàndards internacionals, **manca de temps i acompanyament** dels docents, **poca detecció primerenca** de les dificultats d'aprenentatge i **absència d'una política d'oportunitats lectores** més enllà de l'escola.
- Països com Portugal, Polònia, Noruega o Eslovènia han passat de tenir nivells baixos a superar la mitjana europea en menys de 10 anys. Catalunya té experiències d'èxit en centres educatius i un fort entramat comunitari i cultural, però **per millorar els resultats cal passar d'iniciatives pilot a un compromís sostingut** i a una política decidida que arribi a tots els centres educatius.

- La Fundació Bofill proposa **un pla per acabar amb el dèficit històric en comprensió lectora**: permetria superar en sis anys la mitjana europea a les proves PIRLS (passar dels 507 als 528 punts).
- Les 7 mesures **suposarien una inversió de 27 M d'euros anuals i han estat treballades amb docents i referents** en àmbits com la lingüística, la biblioteconomia o la psicologia. Contemplen, entre d'altres:

- 1 Elaborar **un estàndard curricular clar i basat en l'evidència** sobre com s'aprèn a llegir i que especifiqui quines habilitats cal assolir cada curs, des d'infantil fins a secundària
- 2 Un **programa d'acompanyament a tots els centres d'infantil i primària**, amb assessorament durant dos anys a les pràctiques d'aula.
- 3 **158 nous professionals als Equips d'Assessorament Psicopedagògic** especialitzats en llenguatge i lectura per identificar prematurament l'alumnat amb dificultats.
- 4 Un **Pla de biblioteques escolars per a tots els centres del sistema**, amb acompanyament de bibliotecaris professionals i hores de docents (tal com va acordar el Pla Nacional del Llibre i la Lectura).
- 5 **Activitats de lectura durant l'estiu**, coordinades amb escoles, casals d'estiu i biblioteques públiques.

Cada any milers d'infants acaben l'escola sense entendre allò que llegeixen. Catalunya arrossega aquest problema des de fa dècades, i sense un gir real en les polítiques educatives continuaran els mateixos resultats: nens i nenes que no entenen el que llegeixen i veuran limitades les trajectòries educatives i el seu futur. Amb les mesures actuals **és molt difícil que l'alumnat català millori significativament en comprensió lectora**.

La diferència de resultats de Catalunya a les proves PIRLS respecte a la mitjana europea **equivale a mig curs escolar**, el país acumula 15 anys de mals resultats i, en base a l'última edició de les proves, està només per davant de Ceuta i Melilla.

Així ho assenyala la Fundació Bofill, que ha fet una anàlisi diagnòstica de la situació amb propostes fonamentades a partir de l'informe «**Comprensió lectora: l'assignatura pendent**», de la doctora en lingüística i professora de secundària **Anna Llauradó**.

L'informe evidencia que **els actuals baixos resultats es poden evitar i obliguen a marcar-se objectius clars**, per això planteja arribar a la mitjana europea d'aquí a dues edicions de les proves PIRLS (2031). Un horitzó «ambició però viable» que, com assenyala l'anàlisi, exigeix **compromís polític, inversió en mesures concretes i un canvi estructural i sostingut**, fonamentat en l'evidència.

Més concretament proposa que, de cara a les proves PIRLS del 2031, **Catalunya es fixi l'objectiu de superar la mitjana europea**. És a dir, aconseguir augmentar més de 20 punts els resultats per tal que, dels 507 punts PIRLS actuals passi a superar els 528. També planteja marcar-se el propòsit de **reduir la proporció d'alumnat amb nivells baixos** (que ara són un 30%) i rebaixar la proporció per sota la mitjana europea del 23%, **així com augmentar el poc alumnat que es troba als nivells alts** (actualment un 27%) i superar el 40%.

A partir de l'informe de Llauredó, i del treball amb **un grup d'experts d'àmbits com la lingüística, la biblioteconomia, la docència o la psicologia**, la Fundació Bofill planteja 7 propostes de política pública per millorar els resultats. El grup està format per **Hèctor Ruiz, Gemma Pasqual, Francesc Martín, Mònica Baró, Rosa Gil, Maria Gajas i Marta López**.

Són **mesures fonamentades en la recerca, que generen acord entre la majoria d'actors i requereixen una inversió aproximada de 27 milions** d'euros anuals (un 0,4% del pressupost d'Educació).

La Fundació Bofill, que ha analitzat, apuntat mancances i proposat recomanacions en comprensió lectora des del 2008, subratlla que fa quinze anys que **la recerca és clara sobre quines són les millors pràctiques i condicions per aprendre a llegir** i recorda que països com Polònia, Noruega, Eslovènia en dades PIRLS, o Portugal en dades PISA, han superat la mitjana europea en menys de deu anys.

Per l'entitat, iniciatives impulsades les darreres dècades, com la xarxa de competència lectora, el Pla pilot de biblioteques escolars, el PuntEdu o el programa ILEC han estat molt positives, però sense ni l'abast ni els recursos suficients.

Com s'aprèn a llegir?

En les darreres dècades, **la recerca experimental ha avançat decisivament en la comprensió de com aprenem a llegir** i quines pràctiques educatives són més efectives per ensenyar-ho. L'informe d'Anna Llauredó recull aquestes evidències i les confronta amb la situació actual de Catalunya, tant pel que fa als resultats en comprensió lectora com al funcionament del sistema educatiu —currículums, pràctiques educatives o proves d'avaluació.

A diferència de la parla **la competència lectora no s'adquireix de forma espontània**, sinó que requereix un ensenyament sistemàtic i explícit. Aprendre a llegir **implica desenvolupar habilitats de reconeixement de paraules** com són la consciència fonològica, i **el coneixement de les lletres i de quins sons representen**. L'altre component de la lectura és la **comprensió oral**, que requereix de coneixement lingüístic, capacitats cognitives, i coneixement del món.

Tot i que es convenient vincular el treball de reconeixement de paraules de lectura significativa, en els primers estadis del desenvolupament lector, al voltant dels 6 anys, **és fonamental aconseguir que aquest reconeixement de paraules es faci de manera acurada i fluida**. Aquesta automatització allibera recursos cognitius per la comprensió. A més, és en aquesta etapa quan la detecció precoç de dificultats lectores és més efectiva, ja que la millora les probabilitats d'èxit de les intervencions educatives.

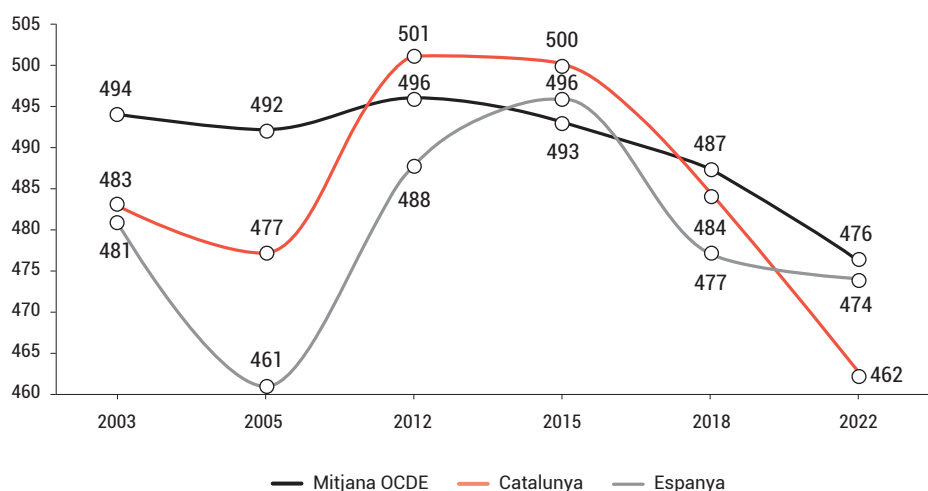
En les etapes següents, l'ensenyament ha de posar el focus en els **processos de comprensió** (literal, inferencial, integrativa, avaluativa). Les capacitats en llengua oral (coneixement lèxic i morfosintàctic), i el coneixement del món, són essencials per la lectura comprensiva i, alhora, es reforcen a través de la lectura. Es recomana **l'ús de textos de diferents tipus i llegir per plaer però també per aprendre**. La lectura té un paper clau en totes les àrees de coneixement i es recomana que totes les àrees incloguin pràctiques educatives per **promoure la comprensió de textos especialitzats**. Aquest ús transversal de la lectura és determinant per assolir una competència lectora profunda clau per a l'èxit acadèmic, però també per al desenvolupament cultural i personal al llarg de tota la vida. Tot i el paper fonamental de la instrucció, és important articular **recursos per fomentar l'hàbit lector també fora de l'escola**.

En conclusió, la recerca identifica els components de la lectura i com canvia la contribució d'aquests components segons l'estadi de desenvolupament lector. També, identifica quines pràctiques educatives són efectives per promoure de manera eficaç el desenvolupament de cada component. És necessari que la pràctica educativa es basi en aquest coneixement, desterrant creences no validades com la conveniència de no corregir els errors, i debats estèrils com la tria entre lletra lligada o de pal. En un moment de complexitat creixent a la societat, i per tant a les aules, **aprofitar el coneixement científic sembla la millor manera de garantir que tot l'alumnat pugui desenvolupar al màxim les seves capacitats** per comprendre textos i aprendre a partir d'ells.

Catalunya arrossega uns resultats històricament baixos, que han empitjorat els darrers anys

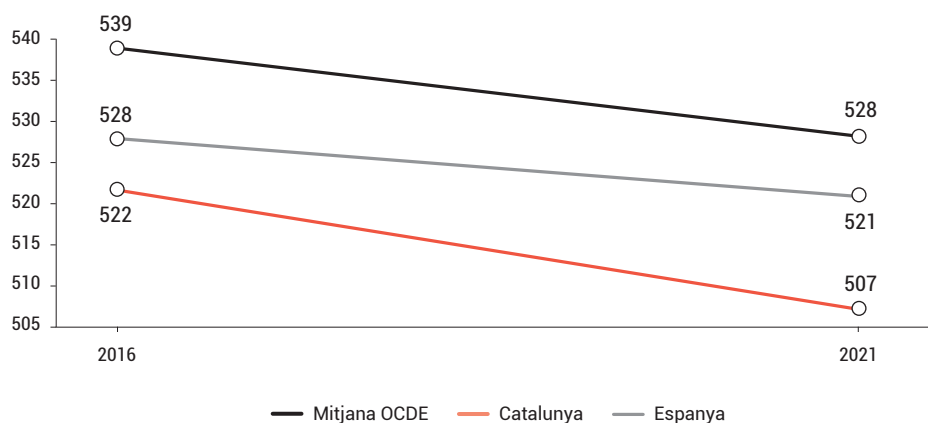
Catalunya arrossega **resultats molt preocupants en comprensió lectora des de fa més de 15 anys**, tant en les proves internacionals PIRLS i PISA com de competències bàsiques. Des de la primera participació a l'estudi internacional de comprensió lectora PIRLS (2016), els resultats sempre han estat més de 17 punts per sota de la mitjana de l'Estat i de la UE, equivalent a mig curs de desavantatge respecte la resta de països europeus. En la darrera edició PIRLS (2021), Catalunya va obtenir el seu pitjor resultat amb 507 punts, situant-se a la cua d'Espanya, només per davant de Ceuta i Melilla.

Evolució dels resultats de PISA (15 anys) en comprensió lectora. 2003-2022

NOTA: PISA examina, entre d'altres, la competència lectora, i ho fa en alumnat de 15 anys. Catalunya participa a PISA des de 2003.

Evolució de PIRLS (Comprensió lectora, 4t de primària). 2016-2021

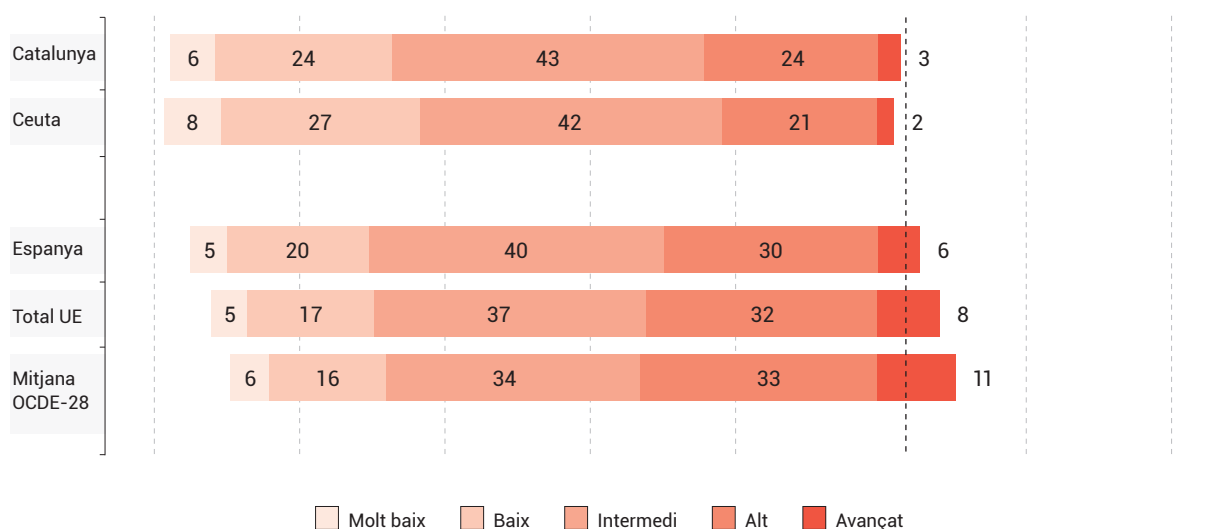

NOTA: PIRLS analitza de manera exclusiva la competència lectora en l'alumnat de 4t de primària. L'últim informe, amb mostra catalana específica que s'ha usat per fer aquest informe, és de 2021. El proper informe PIRLS s'elaborarà el 2026. Catalunya només participa a PIRLS des de 2016.

Més enllà d'una mitjana global baixa a PIRLS, Catalunya també destaca per tenir molt alumnat amb resultats baixos en comparació a la resta de països (un 30%, quan la mitjana europea és del 23%) i poc alumnat amb resultats alts (només un 27%, mentre que la mitjana de la UE és el 40%). Del conjunt de 31 països de la mostra de PIRLS 2021, només 4 tenen més percentatge d'alumnat en nivells baixos que Catalunya.

El sistema educatiu català també té **problemes per atendre les diferències i la complexitat**. A Catalunya, els alumnes nascuts fora de l'estat espanyol obtenen puntuacions més baixes que la resta, una diferència equivalent a un curs escolar sencer. Aquesta diferència és més alta a Catalunya que a l'Estat (38 punts de diferència per raó d'origen a Catalunya front als 26 punts al conjunt de l'Estat). De fet, Catalunya és el quart país de l'estudi PIRLS amb més desigualtats pel factor immigració.

Distribució de l'alumnat segons el nivell de rendiment en què se situen

Font: PIRLS 2021 Estudio Internacional de Progreso en Comprensión Lectora. Informe Español. Ministerio de Educación y Formación Profesional.

Segons els resultats, dins d'aquest 30% d'alumnes amb nivells baixos de comprensió lectora hi ha tant infants que encara tenen dificultats en aspectes molt elementals, com la descodificació de les lletres i paraules amb una mínima fluïdesa, com sobretot alumnes que no aconsegueixen comprendre en profunditat el que llegeixen. Aquests estudiants presenten problemes per interpretar causes i conseqüències dins d'una història, per distingir la informació rellevant en una taula, un gràfic o una imatge i per integrar les idees centrals d'un text i utilitzar l'escriptura com a eina per argumentar i donar resposta al que han llegit.

Les conseqüències d'aquest dèficit són molt rellevants. La recerca mostra que **la comprensió lectora és un dels factors més determinants del rendiment acadèmic i de la probabilitat de patir d'abandonament escolar**, amb un pes fins i tot superior al de les condicions socioeconòmiques de l'alumnat (PISA 2018). Quan els estudiants no arriben a comprendre el que llegeixen, tenen més dificultats per consolidar coneixements en altres àrees del currículum i per desenvolupar les competències clau necessàries per a la vida adulta (menor capacitat de concentració, baixa expressió oral, llegir un mapa, un rebut, llegir informació a la xarxa...). Aquesta mancança es tradueix en **pitjors trajectòries escolars i vitals i en un major risc d'exclusió social**.

Les causes principals del fracàs de Catalunya en comprensió lectora

Els resultats baixos en comprensió lectora a Catalunya tenen les arrels en dues grans mancances de fons.

La primera és una **desinversió estructural en educació**, amb recursos insuficients per atendre la diversitat de perfils i dificultats de l'alumnat. Com que en els darrers anys ha incrementat l'alumnat immigrant i la pobresa infantil -que actualment se situa en el 34,8% (2024)- els resultats, que ja eren baixos, s'han reduït encara més.

En segon lloc, tot i els baixos resultats històrics **no s'ha prioritzat la comprensió lectora**. L'absència de polítiques explícites i de compromís polític ha impedit situar l'èxit lector com a prioritat de país. Sense recursos ni polítiques suficients, ni una estratègia clara, **el sistema ha anat acumulant dificultats que avui es tradueixen en uns resultats per sota de la mitjana europea**. Per això, els centres i docents no tenen les condicions per garantir un aprenentatge de la lectura amb qualitat (formació, acompanyament, temps, documents d'estàndards, materials didàctics).

D'altra banda, aquestes mancances estructurals es concreten en **quatre dèficits principals** que també estan darrere dels resultats actuals i pels quals cal actuar decididament:

- 1 Currículums desalineats:** Els currículums i les proves d'avaluació encara no reflecteixen tot el que és essencial per aprendre a llegir, tot i les millores recents. El currículum, igual que les orientacions del Departament d'aquest 2025, continua sent massa general i normatiu i no aclareix prou les habilitats a desenvolupar. A més a més, les proves de competències no permeten detectar amb precisió els punts forts i febles dels alumnes.
- 2 Manca de temps, d'acompanyament i d'assessorament docent.** Actualment el sistema no posa les suficients condicions perquè centres i docents puguin impulsar amb qualitat els canvis necessaris. Els docents no tenen prou temps per desplegar millores, com programar noves activitats, observar, donar *feedback* a altres docents o compartir aprenentatges. Tampoc disposen de l'acompanyament per part de personal especialitzat per incorporar a la pràctica millores. Ni la formació inicial ni la permanent no incorporen les darreres evidències sobre la competència lectora, ni s'orienta prou a la pràctica educativa.
- 3 Falta de detecció primerenca:** El retard en la detecció de dificultats és un dels principals factors de cronificació del fracàs lector. No s'identifiquen prou a temps les dificultats d'aprenentatge de la lectura, que són especialment rellevants abans dels 6 anys. Els instruments (testos, documents d'orientacions amb indicadors observables, etc.) són escassos i estan poc adaptats al context plurilingüístic actual, amb unes aules on es parlen moltes més llengües que fa 25 anys. A més a més, falta personal psicopedagògic que pugui fer un seguiment adequat amb estratègies com la intervenció grupal o individual, l'adaptació d'activitats o la reprogramació del conjunt d'activitats d'aula, entre d'altres.
- 4 Falta d'oportunitats lectores fora de l'escola:** El desenvolupament de l'hàbit lector no es restringeix a l'àmbit escolar i, de fet, els resultats en comprensió lectora estan molt relacionats amb els hàbits familiars lectors. Catalunya no disposa d'una política sòlida per fomentar la lectura en l'entorn familiar i comunitari. Tot i que existeix un fort entramat comunitari i municipal amb programes que són bons precedents, arriben a una part molt reduïda de la població que ho necessita. Aquesta manca accentua les desigualtats i perpetua els baixos nivells de comprensió lectora.

7 propostes per situar els nivells de comprensió lectora per sobre de la mitjana europea

A partir de l'informe d'Anna Llauradó, i del treball amb un grup d'experts format per Hèctor Ruiz, Gemma Pasqual, Francesc Martí, Mònica Baró, Rosa Gil i Maria Gajas, la Fundació Bofill planteja **7 propostes de política pública** per situar els nivells de comprensió lectora de Catalunya per sobre de la mitjana europea.

1 Currículum ajustat a l'evidència científica

Els currículums no són prou clars i concrets i això dificulta la pràctica educativa dels i les docents. Es proposa elaborar un currículum clar i basat en l'evidència, que especifiqui quines habilitats cal assolir cada curs, des d'infantil fins a secundària. Uns estàndards que haurien de recollir les competències relacionades amb la consciència fonològica, el reconeixement eficient de paraules, la fluïdesa i la comprensió lectora (literal, inferencial, integrativa i avaluativa), amb materials didàctics vinculats que ajudin a aplicar-ho fàcilment a l'aula.

Aquesta **és l'estratègia seguida per nombrosos països**: A partir del *Common Core State Standards*, del *National Curriculum for English* o del *Referencial de Aprendizagens Essenciais de Português*, els Estats Units, Anglaterra o Portugal han aconseguit millorar els seus nivells de comprensió lectora.

2 Avaluar els alumnes amb l'objectiu de detectar dificultats

Les proves d'avaluació actuals no estan alineades ni amb la ciència sobre la comprensió lectora ni amb els estàndards internacionals. Tampoc no permeten identificar amb precisió les dificultats en comprensió ni orientar la presa de decisions pedagògiques. Es proposa una actualització que inclogui:

- **Una prova a 2n de primària centrada en habilitats de descodificació i fluïdesa**, per detectar i redreçar dificultats en un moment en què l'alumnat ha de consolidar els aspectes més fonamentals de la comprensió lectora.
- **Reformular les actuals proves de competències bàsiques i de diagnòstic**, perquè incloguin diversos tipus de textos (narratius, expositius, funcionals), permetin distingir entre diferents graus de dificultats dels textos i avaluïn l'ús de l'escriptura per argumentar i respondre.
- **Aportar informes de resultats als centres**, que facilitin la presa de decisions i facin possible millores educatives a l'aula a través d'informes i eines d'anàlisi i d'interpretació dels resultats.

3 Programa d'acompanyament intensiu a tots els centres

Actualment els docents no disposen de prou recursos, temps i formacions per fer la seva tasca. Es proposa un programa d'acompanyament a totes les escoles d'infantil de segon cicle i primària del sistema, amb un enfocament universal i sostingut en el temps, per un període de 2 anys i repetit cada 10 anys. Un programa que contempli:

- **Alliberar mitja jornada d'un docent per centre durant dos cursos**, per coordinar la millora de la competència lectora, amb una formació específica i l'orientació dels assessors experts externs.
- **Acompanyament personalitzat d'un assessor especialitzat en llengua**, a l'aula i durant dos cursos, que pugui personalitzar l'assessorament a les necessitats de cada docent, fer codocència o orientar el docent.
- **Espais de formació i intercanvi dins del centre**.

Està pensat que el programa es pugui desplegar progressivament per garantir que tots els centres rebin aquest suport cada 10 anys. Això implica la incorporació de 230 centres cada curs, amb un cost anual d'11,75M€. Es prioritzarien els centres de contextos vulnerables, plurilingües o amb baixos resultats en comprensió lectora. Un programa que va més enllà de l'actual Xarxa per la Comprensió lectora, perquè no es genera només espais d'intercanvi sinó un acompanyament intensiu i pràctic, amb temps i recursos específics (31 especialistes més l'alliberament d'hores docents).

4 Detecció i intervenció primerenca de les dificultats lectores

Un dels principals factors de cronificació del fracàs lector que impacta en els resultats globals. Molts infants amb dislèxia o altres trastorns del llenguatge no són identificats fins ben entrada la primària, quan disminueix l'efectivitat de la intervenció. Es proposa una estratègia sistemàtica i universal amb els recursos adequats, que inclogui:

- **Utilitzar la nova prova de competència lectora a 2n de primària** (proposta 2) per detectar dificultats d'aprenentatge o altres trastorns.
- **Protocols d'identificació clars per a docents no especialistes**, perquè puguin detectar dificultats en la pràctica diària i actuar o derivar on correspongui.
- **Reforç dels Equips d'Assessorament Psicopedagògic (EAP)** amb la incorporació de 158 professionals especialitzats en llenguatge i lectura (2 per cadascun dels 79 EAP existents), perquè puguin ajudar a reajustar pràctiques d'aula i a intervenir més específicament en l'alumne diagnosticat.
- **Millorar la formació dels mestres per identificar signes primerencs.**

Aquesta mesura suposaria una despesa aproximada de 7,6 milions d'euros anuals i garantiria l'atenció universal i periòdica de tot l'alumnat del sistema. El Departament d'Educació ha anunciat la posada en marxa de cribratges per detectar dificultats en el llenguatge i dislèxia el curs 2025-26; un bon pas, però que sense bons protocols, sistemàtics i universals, ni professionals per a la intervenció, no tindrà els efectes esperats.

5 Pla de biblioteques escolars per a tots els centres

Les biblioteques escolars, ben dotades, amb professionals formats i projectes actius, són clau per fomentar l'hàbit lector i garantir l'accés a una gran varietat de textos. A més a més, contribueixen a consolidar competències lectores complexes, com la lectura crítica, la recerca d'informació i l'autonomia lectora, vinculats a nivells més alts de comprensió. També afavoreixen especialment l'equitat, ja que compensen les desigualtats d'accés a llibres i recursos culturals fora de l'escola.

Tot i aquest potencial, la situació ha empitjorat notablement la darrera dècada. Segons dades oficials, el percentatge de centres públics amb biblioteca escolar ha passat del 81,2% el 2015 al 72,5% el 2025.¹ Les hores d'obertura en horari lectiu amb atenció de l'equip de biblioteca han disminuït (de 14,5 hores setmanals el 2015 a només 5,4 hores el 2025) i les hores setmanals dedicades per la persona responsable de biblioteca han caigut de 7,4 a 3,1 en el mateix període.

Per revertir aquesta situació es proposa impulsar un Pla de biblioteques escolars que permeti acompanyar tots els centres educatius del sistema. Preveu que cada any s'incorporin al Pla 340 centres educatius de primària i secundària que haurien de gaudir de:

- **Acompanyament d'un bibliotecari especialitzat** cada dues setmanes durant dos cursos, i una **dotació de 4.000€ anuals** per a la renovació del fons documental i el mobiliari, amb el compromís del centre de renovar la biblioteca i el pla de lectura.

.....
1. Segons l'Estadística de biblioteques escolars (EBE) del Departament d'Educació i Formació Professional. La dada corresponent a centres amb biblioteca no implica que aquesta estigui activa i dinamitzada.

- **Alliberar un mínim de 6h setmanals d'un dels seus docents durant 10 anys**, perquè es dediqui a la biblioteca escolar, amb el compromís de tornar a rebre suport i actualitzar la biblioteca passats els 10 anys. Aquest responsable vetllaria per garantir la continuïtat del projecte i la integració en la vida escolar.

La mesura té un cost anual estimat de 6,5M€ i s'aniria incrementant fins als 28M€ anuals si s'arriben a garantir 6h de docent alliberat en tots els centres en el seu desè any. Aquest pla permetria convertir la biblioteca en una eina pedagògica estructural i universal per a la millora de la comprensió lectora en tots els centres del sistema i de manera sostinguda. També implicaria **ampliar l'actual equip d'assessorament especialitzat en biblioteconomia educativa fins a 46 bibliotecaris** (actualment en són 5), amb formació específica i capacitat d'acompanyar els centres en el desenvolupament i consolidació del seu projecte lector. Aquesta mesura no és nova, sinó que **es basa en l'acord del Pla Nacional del llibre i la lectura**. Aquesta proposta implicaria estendre l'actual pla pilot al total de centres, ampliant les dotacions de bibliotecaris, d'hores de docent dedicats a les biblioteques escolars, i la dotació per a fons bibliogràfic dels centres.

A diferència del pla pilot actual, que només arriba a 50 centres i no garanteix l'alliberament de temps docent, el Pla proposat estableix un model estructural, universal i sostingut en el temps, amb capacitat real de canviar hàbits i millorar resultats.

6 Invertir més en la formació inicial i permanent del professorat

Aprendre a ensenyar a llegir és una tasca complexa, que actualment no té un espai suficient ni en la formació inicial docent ni en la formació permanent. Sense una formació de qualitat i millorada no és possible que els docents en conjunt puguin desenvolupar unes pràctiques educatives que garanteixin bons resultats i es puguin aplicar en diferents contextos.

Segons els experts consultats, la formació inicial i permanent és una oportunitat de millora especialment en quatre aspectes: incorporar les evidències científiques sobre com s'aprèn a llegir, identificar dificultats en l'aprenentatge de la lectura i intervenir-hi, abordar la lectura en contextos multilingües i eines per fomentar l'hàbit i el gust lector.

A més a més, per tenir impacte, la formació no pot limitar-se a transmetre coneixement sinó que també ha de motivar el professorat, desenvolupar tècniques d'ensenyament (modelant, donant oportunitat per a l'assaig i aportant un retorn) i implementar la pràctica educativa en contextos específics (acompanyant el docent mentre ajusta les tècniques apreses). Per tot això es proposa:

- **Incrementar el nombre de crèdits obligatoris dedicats a la lectura i escriptura en els graus d'educació infantil i primària.** Actualment, els programes destinen no més de dotze crèdits a aquesta matèria. Caldria incrementar-los, garantir que una part es dediquen específicament al desenvolupament de la lectura i l'escriptura i que els pràcticums preveuen temps per a l'acompanyament a la posada en pràctica.
- **Contractes programa amb les universitats per incorporar docents especialitzats en lectura.** Per tal que cada universitat contractés com a mínim dos docents especialitzats en el desenvolupament i l'ensenyament de la lectoescriptura. Aquesta proposta té un cost anual d'1M€.
- **Un catàleg de formació permanent en competència lectora**, dissenyat en col·laboració amb els Instituts de Ciències de l'Educació, que combini formació individual, de centre i acompanyament a la pràctica. Els centres han de tenir a disposició formacions grupals per a les necessitats específiques que es trobin, una formació en horari de permanència i acompanyament pràctic. D'altra banda, cal garantir una oferta de formació individual prou àmplia i de qualitat.

7 Foment de la lectura més enllà de l'escola, especialment als entorns vulnerables i plurilingües

Tot i el paper fonamental de l'escola en el desenvolupament de la capacitat lectora, cal reconèixer que en el context actual l'escola necessita aliats per millorar els nivells de comprensió lectora. En aquest sentit, l'entorn familiar i comunitari juga un paper determinant en la creació d'hàbits lectors. No obstant això, els infants en situació de vulnerabilitat sovint tenen menys accés a llibres, models lectors i espais de lectura. Tenint en compte aquesta oportunitat de fomentar hàbits lectors, es proposa:

- **Reimpulsar el programa «Nascuts per llegir».** Llegir als infants des dels primers mesos de vida està correlacionat amb el nivell de desenvolupament lingüístic. El programa «Nascuts per llegir», present en molts països (Born to read), treballa a partir de la coordinació amb associacions pediàtriques i xarxes de biblioteques per fomentar la lectura adult-infant en l'etapa 0-3. Fins l'any 2010 aquest programa va tenir un fort impuls gràcies a subvencions públiques que posteriorment van desaparèixer. Caldria tornar a reimpulsar el programa, garantint una prescripció universal en els diferents recursos mèdics, així com el foment d'activitats per orientar els pares i mares.
- **Activitats de lectura durant l'estiu,** coordinades amb escoles, casals d'estiu i biblioteques públiques, amb sistemes de prescripció i seguiment. Durant l'estiu les desigualtats en la lectura s'incrementen: l'alumnat en contextos més vulnerables té menys accés a activitats lectores i en tornar a començar el curs següent s'identifiquen pèrdues d'aprenentatge i hàbits molt rellevants. Generalitat de Catalunya, Diputacions i ajuntaments han de poder-se coordinar per garantir activitats de lectura durant l'estiu, especialment en els entorns vulnerables, i garantint que els centres educatius prescriuen i en fan seguiment.
- **Activitats comunitàries de lectura dins del marc del programa PROA+.** El Departament d'educació hauria d'acompanyar els diferents centres educatius en el marc del PROA+ per a desenvolupar activitats com clubs de lectura familiars o sessions de lectura amb participació de mares i pares.
- **Política de foment i finançament de programes d'acompanyament lector familiar i comunitari.** Aquests programes han demostrat ser efectius a l'hora de fomentar hàbits i el gust per la lectura. Actualment ja hi ha programes en marxa amb finançament municipal o comunitari, com pot ser el cas de Lecxit (impulsat per la Fundació Bofill) o Menjallibres (impulsat per l'Ajuntament de Barcelona). Es proposa que la Generalitat de Catalunya pugui impulsar una política de foment i finançament d'aquest tipus de programes, prioritzant els programes en barris i entorns més vulnerables.
- **Ampliar la varietat de textos en català previstos al Pla Nacional del Llibre i la Lectura.** Actualment els nois i noies en edat escolar tenen poc material de lectura de qualitat i en català, més enllà dels textos narratius. Ampliar la diversitat de materials de lectura (per exemple llibres monogràfics de temes concrets —jardineria, cuina, l'espai— o guies de viatges, entre molts d'altres) pot fer augmentar el gust per la lectura a partir d'interessos particular i enriquir, a partir d'aquí, el treball curricular. Aquesta ampliació s'hauria de fer en col·laboració amb agents i recursos existents, com poden ser museus o altres institucions culturals.

Grup de treball

L'agenda de 7 propostes de política pública ha estat elaborada a partir de l'informe d'Anna Llauredó «**Comprensió lectora: l'assignatura pendent**» i del treball amb un grup d'experts d'àmbits com la lingüística, la biblioteconomia, la docència o la psicologia. El grup ha estat coordinat per Joan Cuevas, cap de projectes de la Fundació Bofill, i format per:

Anna Llauredó. Doctora en Lingüística, fa recerca en desenvolupament de la llengua oral i escrita en infants i adolescents. Ha fet assessorament a centres i formació a docents. És professora d'ensenyament secundari.

Héctor Ruiz. Investigador i divulgador científic en l'àmbit de la psicologia cognitiva de l'aprenentatge. És director de la International Science Teaching Foundation i autor de *Com aprenem a llegir* (ISTF, 2025).

Francesc Martín. Mestre d'Educació Primària i actualment Director de l'Escola Sant Jordi de Vilanova i la Geltrú. Vinculat al grup de formadores de Rosa Sensat, ha fet assessorament a centres i formació a docents, i és col·laborador del CESIRE.

Mònica Baró. És coordinadora del Màster de Biblioteca escolar i promoció de la lectura (UAB-UB). Ha treballat en biblioteca escolar i també en biblioteca pública. Professora de Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona. S'ha especialitzat en biblioteques escolars i ha publicat nombrosos articles i llibre sobre el tema.

Rosa Gil. Doctora en Psicologia per la Universitat de Barcelona (2000) i Llicenciada en Pedagogia Terapèutica per la mateixa universitat (1988). Ha treballat de docent a totes les etapes de l'ensenyament obligatori durant més de 30 anys, i també com a psicopedagoga en EAP. També ha estat professora del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la UAB.

Maria Gajas. Màster en Biblioteca Escolar i promoció de la lectura. Professora de llengua catalana i cap d'estudis de Secundària a l'escola Vedruna Àngels al barri del Raval de Barcelona. És mediadora de literatura infantil i juvenil en diversos clubs de lectura, i imparteix formacions i assessoraments en el camp de la LIJ. Actualment, és la responsable del programa de Biblioteca Escolar i promoció de la lectura de la Fundació Educativa Vedruna.

Gemma Pasqual. Escriptora de literatura infantil i juvenil en llengua catalana. Va ser vicepresidenta al País Valencià de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, vocal del Consell Assessor de la Institució de les Lletres Catalanes, i membre del PEN Català.

Marta López. Directora del programa Lecxit. Graduada Social de formació, té una àmplia experiència en el lideratge de projectes associatius i de participació social i comunitària, d'entre els quals destaca la direcció de la Coordinadora de Mentoria Social.

Comprensió lectora: l'assignatura pendent **L'informe ha estat elaborat per:**

Anna Llauredó. Doctora en Lingüística, fa recerca en desenvolupament de la llengua oral i escrita en infants i adolescents. Ha fet assessorament a centres i formació a docents. És professora d'ensenyament secundari.

 **FUNDACIÓ
BOFILL**

Educació per canviar-ho tot